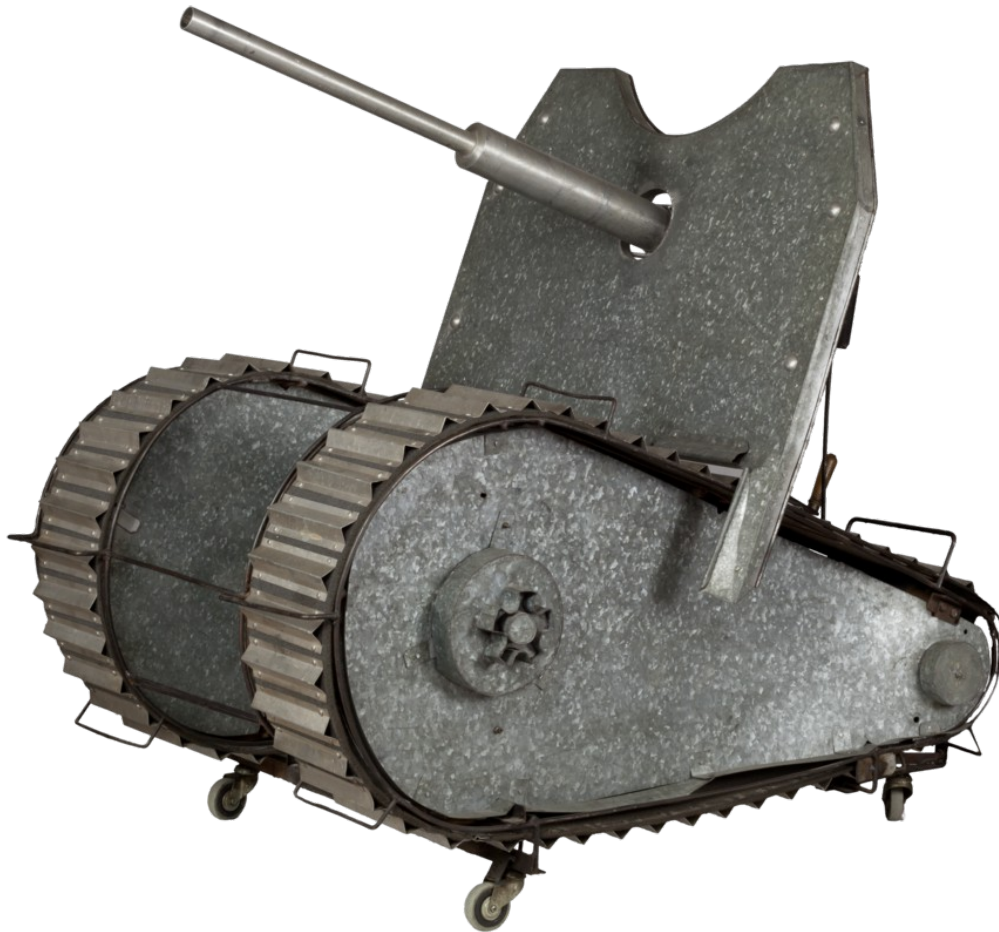

„Czołg” („Dziś są moje urodziny”, 1990)

- Autor Tadeusz Kantor
- Czas powstania 1989–1990 (obiekt do spektaklu przygotowywanego od października 1989 do początku grudnia 1990)
- Wymiary wysokość: 160 cm, szerokość: 110 cm, głębokość: 156 cm
- Numer inwentarzowy CRC/VII/526/1-3
- Muzeum [Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka](#)
- Tematy [władza](#), [wojna](#), [teatr](#), [znane postaci](#), [śmierć](#)
- Materiał [drewno](#), [metal](#), [tkanina](#), [blacha ocynkowana](#)
- Prawa do obiektu Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka
- Prawa do wizerunków cyfrowych © wszystkie prawa zastrzeżone, Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [tkanina](#), [teatr](#), [Tadeusz Kantor](#), [Teatr Cricot 2](#), [3D](#), [władza](#), [militaria](#), [historia](#), [© wszystkie prawa zastrzeżone](#)

Prezentowany obiekt powstał do spektaklu Teatru Cricot 2 *Dziś są moje urodziny*, nad którym artysta pracował od października 1989 do początku grudnia 1990 roku. Tadeusz Kantor zmarł po jednej z

ostatnich prób spektaklu, 8 grudnia 1990 roku. Premiera odbyła się wkrótce potem, w styczniu 1991 roku w Théâtre Garonne w Tuluzie, następnie spektakl pokazywany był w 22 miastach na całym świecie aż do czerwca 1992 roku.

Czołg oraz inne obiekty, jak kulomioty, armata, suka policyjna, pojawiają się w IV i V akcie spektaklu jako wyraz protestu Kantora wobec wydarzeń z historii powszechnej oraz procesów, które na trwałe uruchomiły. Określane są przez artystę jako „organa władzy”. Towarzyszą im „Ludzie władzy — specjalny gatunek ludzki”: „partyjni sekretarze, policjanci z palkami, żołnierze mordujący i mordowani”, czy wreszcie „Enkawudyści” z pistoletami.

Użycie *Czołgu* w spektaklu obrazuje odwrócenie się Kantora od masowych ruchów, totalitaryzmu, wieku zbrodni człowieka przeciw człowiekowi. Przeciwwstawiając się masowości, artysta podkreślał rolę indywidualnej jednostki ludzkiej, w której upatrywał jedynej drogi rozwoju.

W napisanej do spektaklu *Wielkiej Dygresji Teoretycznej* czytamy: „Doszedłem do wniosku, / że w sztuce / całkowicie / prawdziwym jest / jedynie przedstawianie swego / własnego życia, / odkrywanie go, / bez wstydu, / odkrywanie swego własnego LOSU, / PRZEZNACZENIA. / Tłumaczyłem wielokrotnie, / że powodem nie jest / ekshibicjonizm, narcyzm — / ale wzmoczenie pojęcia: / życie indywidualne, / aby ująć przed zagładą / ze strony / nieludzkiej, horrendalnej / masówki”^[1].

Takie podejście ([przedkładanie indywidualnej, jednostkowej historii ponad wielkie narracje historii powszechnej](#)) widoczne jest także we wcześniejszym spektaklu Kantora *Nigdy tu już nie powrócę*.

W *Dziś są moje urodziny* przed masowością chroni go przed nią jego własna pamięć, wyobrażenia oraz sfera osobistych przeżyć, które budują spektakl (zobacz: [Obraz Autoportretu](#), [Obraz Infantki](#), [Stolik Artysty](#)). „Mój Biedny Pokój Wyobraźni. / Moje mieszkanie. / Mój dom na scenie. / Jak twierdza / broniąca się przed tłumem, / przed władzą, / przed polityką, / przed ingerencją, / przed ignorancją, / przed wulgarnością”. Sceniczne rekwizyty, bliskie prywatnemu życiu artysty, oraz jego „Drodzy Nieobecni” — przywołani na scenie zmarli członkowie rodziny — są, jak je sam określa, jego „obrońcami” przed „pchającą się hołotą”. Do czasu. W którymś momencie przy „ryku tłumu (...) wali się MUR”. „Organa władzy” dokonują gwałtu na mieszkańcach pokoju artysty, który zostaje splądrowany. „Quelle barbarie!” (z fr. Co za barbarzyństwo!) — podsumowuje jedna z postaci.

Czołg, podobnie jak wszystkie „maszyny wojenne” w spektaklu, wykonany został głównie z blachy ocynkowanej. Konstrukcja tych obiektów została w znacznej mierze uproszczona. Przymocowane do podstawy czołgu gumowe rolki umożliwiają mobilność obiektu. Miejsce dla aktora znajduje się w tyle pojazdu, na desce przymocowanej pomiędzy aluminiowymi gąsienicami. Z tyłu przytwierdzona została również korba wprawiająca w ruch konstrukcję napędową przesuwającą gąsienice.

Opracowanie: Małgorzata Paluch-Cybulska (Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka), © wszystkie prawa zastrzeżone

Zobacz również: [spektakl *Dziś są moje urodziny*](#)

[1] T. Kantor, *Wielka dygresja teoretyczna*, [w:] T. Kantor, *Pisma*, t. 3: *Dalej już nic... Teksty z lat 1985–1990*, wyb. i oprac. K. Pleśniarowicz, Wrocław–Kraków 2004–2005, s. 233.

Nagrywanie, dokumentowanie

Odtworzenie pracy Kantora nad spektaklami jest możliwe m.in. dzięki zapisom wideo prób, które były nagrywane na prośbę artysty, począwszy od spektaklu [*Niech szczęzną artyści*](#), zrealizowanego w 1985 roku. Do spektaklu *Dziś są moje urodziny* zarejestrowano na przykład ponad 48 godzin prób.

Na pewnym etapie swojej pracy Kantor zaczął przykładać ogromną wagę do dokumentowania i porządkowania swoich realizacji i zbiorów.

Wszystkie nagrania prób spektakli Teatru Cricot 2 można oglądać w [Archiwum Cricoteki w Krakowie przy ulicy Kanoniczej 5](#).

Opracowanie: Małgorzata Paluch-Cybulska (Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka),
Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone

Zobacz obiekty powstałe do spektaklu *Dziś są moje urodziny* w kolekcji Wirtualnych Muzeów
Małopolski:

[Obraz „Infantki”](#)

[Obraz „Autoportret”](#)

[Czołg](#)

[Stolik Artysty](#)

Tagi: [Tadeusz Kantor, teatr, Teatr Cricot 2, dokument, Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka, © wszystkie prawa zastrzeżone](#)